

Statsministerens innlegg i Stortingsdebatten om inntekts-
oppgjørene onsdag 11. juni 1980.

President,

Jeg er klar over at det for Stortinget er mest praktisk å dele opp plenumsbehandlingen av årets inntektsoppgjør slik at de enkelte fagkomitéers innstillinger blir gjenstand for separate debatter her i salen. Regjeringen har imidlertid hatt som utgangspunkt for sine vurderinger at oppgjørene for de enkelte inntektsgrupper måtte sees i sammenheng, og at det totale oppgjør måtte tilpasses innenfor en akseptabel økonomisk ramme. Jeg håper derfor at jeg med Stortingets samtykke kan ta det samme utgangspunkt her i dag, selv om jeg vel da kommer noe i konflikt med det

- 2 -

praktiske opplegg Stortinget har valgt for sin behandling.

Jeg må da først minne om at utgangspunktet for inntektsoppgjøret ikke var det beste. Vi hadde bak oss en lang periode med pris- og inntektsstopp, med de problemer det førte med seg. Da oppgjørene tok til, var den internasjonale økonomiske situasjon igjen kommet inn i en bekymringsfull utvikling. Den relativt gunstige utviklingen i OECD-området i 1978 og 1979 var i ferd med å bli brutt, bl.a. som følge av den sterke økingen i oljeprisen. Det syntes igjen å bre seg en omfattende konjunktursvikt.

Fra Regjeringens side satte en opp disse hovedmålene foran oppgjøret:

- Arbeid for alle i en uhyre vanskelig internasjonal økonomisk situasjon,
- Oppgjøret burde gjennomføres ved at partene selv hadde hovedansvaret,

- Oppgjøret burde få et innhold som var til fordel for de lavest lønte,
- Oppgjøret burde holdes innenfor en forsvarlig økonomisk ramme,
- Oppgjøret burde løses på en måte som tok vare på det som var vunnet gjennom perioden med pris- og inntektsstopp.

Så langt oppgjørene er ferdige i dag gir de etter Regjeringens mening grunn til tilfredshet sett ut fra den målsetting som var trukket opp. Partene i de ulike oppgjørene og Riksmeklingsmannen fortjener honnør for at de har maktet å løse oppgavene på denne måten. Særlig gledelig er det at oppgjøret i så sterk grad er blitt et lavlønnsoppgjør.

Det må i den forbindelse være tillatt å gi en

spesiell honnør til norsk fagbevegelse. Gjennom hele perioden med inntektsstopp og inntektsregulering har den vist både måtehold og ansvarsfølelse. Under vårens inntektsoppgjør har vi i praksis fått se hvordan solidaritet kan gi grunnlag for løsninger på vanskelige problemer. Lavlønnsprofilen ved dette oppgjøret kunne ikke blitt en realitet dersom ikke de fagorganiserte selv hadde tatt saken i sine hender og gått med på en direkte inntektsoverføring fra de økonomisk sterkere til de økonomisk svake medlemmer. Det er denne overføringen som har gitt grunnlaget for et ekstra krafttak for de lavtlønte innenfor LO/NAF-området denne gang.

I to av oppgjørene lyktes det ikke partene å komme fram til et resultat gjennom forhandlinger og mekling. I statsoppgjøret brøt én av de fire organisasjonene forhandlingene, og senere har medlemmene i en annen organisasjon

forkastet det forslaget deres forhandlingsdelegasjon anbefalte. I jordbruket lyktes det heller ikke å komme fram til en forhandlingsløsning.

Jeg mener at det er en klar fordel at partene selv, eventuelt ved Riksmeklingsmannens hjelp, finner fram til løsninger ved inntektsoppgjørene. Forhandlingsløsninger som det er enighet om gir et godt grunnlag for rimelige arbeidsforhold.

Vi får imidlertid bare ta til etterretning at det ikke alltid lar seg gjøre å komme fram til forhandlingsløsninger. I slike situasjoner vil det alltid være ulike meninger om hvem som har ansvaret for at forhandlingene ikke førte fram. Dette er situasjonen når det f.eks. gjelder jordbruksoppgjøret.

Jeg er enig med fagkomiteén i at det er mye om å gjøre for alle parter at jordbruksavtalen kan bli fastlagt i frie forhandlinger mellom staten og de faglige jordbruksorganisasjonene. Men i årets jordbruksoppgjør dreide uenigheten seg først og fremst om prinsipper. I forhandlingene la Regjeringen til grunn prinsipper som vi mente Stortinget hadde trukket opp, bl.a. gjennom behandlingen av stortingsmeldingen om levekår i landbruket. Det viste seg da at det var uenighet mellom partene om tolkningen av dette stortingsvedtaket. Da det således ikke var mulig å nå et resultat forhandlingsveien på dette grunnlaget, mente Regjeringen at det var riktig at størrelsen av rammen for jordbruksoppgjøret ble avgjort av Stortinget selv.

Det er dette som nå har skjedd. Flertallet i Land-

brukskomitéen anbefaler en øking av rammen på 120 millioner kroner. Dette forslaget har ikke vakt bare begeistring i lønnskategorien organisasjoner. Det hevdes bl.a. at inntektsovergangen for jordbrukerne med dette er kommet i utakt med industriarbeidernes inntektsoverganger. Regjeringen må selvfølgelig ta en slik innvending alvorlig. Den plikter som sagt å se årets inntektsovergang i sammenheng og må søke å få til et resultat der enkelte grupper ikke kommer bedre ut enn andre. Regjeringen har tatt til etterretning den påplussing som flertallet i Landbrukskomitéen foreslår, ut fra det forhold at det fortsatt er knyttet usikkerhet til de beregninger som ligger til grunn for oppgjøret.

Regjeringen legger i den forbindelse vekt på at komitéens flertall er enig i Regjeringens forutsetning om samme tillegg for jordbrukere og industriarbeidere regnet

i prosent.

President, jeg tror jordbruket med den ramme som nå fastlegges har fått et oppgjør jordbruket bør være godt fornøyd med. Jeg håper at de videre drøftinger mellom partene om fordelingen av midlene vil sikre at man også i jordbruket får et oppgjør med en klar lavinntektsprofil.

I den offentlige debatt foran stortingsbehandlingen av inntektsovergangene har forskriftene til inntektsreguleringsloven stått i sentrum. Noen har i den forbindelse svinget seg opp til de helt store høyder, og derfra er bl. andre jeg blitt beskyldt for løftebrudd og ellers fratatt all mulig tillit.

Nå viser det seg at angrepene stort sett bygde på misforståelser, og etter diverse oppklaringsrunder i avisene ble debatten brakt ned på et noenlunde fornuftig

nivå. Jeg vil håpe at den fortsatt vil komme til å bevege seg der. Etter å ha gitt uttrykk for dette fromme ønske, vil jeg så si noen ord om dette vanskelige spørsmålet.

Jeg vil da først minne om bakgrunnen for inntektsreguleringsloven og forskriftene.

Etter en lang periode med pris- og inntektsstopp sto vi i fare for at mye av det vi hadde vunnet i denne perioden, kunne gå tapt dersom det ikke ble vist nødvendig måtehold ved inntektsoppgjøret. Fagbevegelsen aksepterte klart et slikt utgangspunkt, men kravet til måtehold måtte gjelde alle yrkes- og næringsgrupper uansett tilknytning til organisasjoner. Loven og forskriftene skal sikre at grupper som står utenfor tariffavtaler hvor en landsomfattende organisasjon er part, ikke får noen bedre inntektsut-

vikling enn grupper innenfor slike avtaler. Men de skal heller ikke påtvinges en dårligere utvikling. Dette synes jo å være et rimelig siktemål. Loven skal med andre ord være nøytral i forholdet mellom dem som omfattes av tariffavtaler og dem som ikke omfattes av dem.

Etter min mening tilfredsstilte forslaget til forskrifter som fulgte som vedlegg til stortingsprp. nr. 125 dette kravet. Etter de samtaler jeg har hatt med Venstres leder, herr Rossbach, ble et noe endret forslag sendt Stortinget. Med de endringene som ble foretatt tok en sikte på å finne fram til formuleringer som enda klarere skulle sikre og understreke formålet med loven: Ingen, verken organiserte eller uorganiserte skulle diskrimineres eller favoriseres gjennom dens bestemmelser.

Forskriftene tar sikte på følgende:

For det første blir det fortsatt adgang til å gi ansatte som står utenfor tariffavtalene til de landsomfattende organisasjonene samme tillegg som blir gitt i disse avtalene dersom dette har vært vanlig tidligere. Det gjelder også i de tilfeller hvor det har vært vanlig å følge det offentlige lønnsregulativ. Det er rimelig å tro at et stort antall arbeidstakere utenfor avtaleområdene kan vise til en slik praksis.

For det annet gir forskriftene adgang for andre bedrifter uten tariffavtale til å gi sine ansatte samme tillegg som det er adgang til etter LO/NAF-forslaget. Dette er et generelt tillegg på 1.79 kroner pr. time og et lavtlønnstillegg på inntil 88 øre pr. time. Dessuten er det åpnet mulighet for et ytterligere tillegg senere, dersom

Lønnsutviklingen innen de store avtaleområdene tilsier dette. Disse reglene skal i tilfelle utformes slik at de gir ulike grupper muligheter for samme lønnsutvikling i 1980.

I dette opplegget har en sett bort fra den del av lavlønnsordningen i LO/NAF-området som er en ren omfordeling mellom arbeidstakerne. Dette gjelder også når arbeidstakere i samsvar med tidligere praksis skal følge reguleringene i en LO/NAF-avtale. Som jeg har nevnt tidligere i mitt innlegg, er en vesentlig del av lavtlønnsprofilen i årets oppgjør skapt gjennom en ren solidarisk handling fra de LO-organisertes side. Det er denne delen av lavinntektsoppgjøret som bare kommer dem til del som arbeider i bedrifter som er tilsluttet den avtalen det her dreier seg om.

De mulige lavlønns tillegg i bedrifter utenfor avtaleområdet er dermed begrenset til maksimalt 88 øre samtidig som

arbeidstakerne ikke trekkes for de 19 øre pr. time som er LO-medlemmenes bidrag til lavlønsordningen.

Dette synes jo å være en rimelig ordning. De borgerlige partiers medlemmer i Finanskomiteén mener imidlertid ^{at} i bedrifter utenfor LO/NAF-området skal arbeidsgiverne betale også den delen av lavlønsordningen som nå finansieres av de LO-organiserte. De vil altså at arbeidstakerne i disse bedriftene skal ha anledning til å ta ut av bedriftene et betydelig større beløp enn i de tariffbundne bedrifter. Mange organiserte lønnstakere vil se på dette som en provokasjon. Jeg tror vi skal være ytterst forsiktige med å innarbeide ting i forskriftene som kan gi uønskede konsekvenser.

I det opprinnelige forslag til forskrifter ble det generelle tillegget satt som en prosentsats tilsvarende gjennomsnittsnivået i LO/NAF-området. Endringen som er foretatt er til fordel for de lavtlønte, mens høytlønte nødvendigvis kommer dårligere ut. Forskriftene gir videre mulighet for ytterligere tillegg senere dersom lønnsutviklingen i de tariffbundne bedrifter tilsier det. Gjennom dette skal vi ta sikte på å gi grupper utenfor tariffavtaler samme lønnsutvikling i 1980 som grupper innenfor tariffavtalene. Men dette kan vi først gjøre når vi vet hvordan lønnsutviklingen har vært. Åpnes en generell mulighet for et bestemt tillegg nå, vil det utvilsomt virke stimulerende på lønns-

glidningen i tariffområdene. Det vil også kunne gi mulighet for en sterkere lønnsvekst utenfor avtaleområdene enn innenfor.

Etter min oppfatning er de borgerlige partiers forslag på dette punkt upresist og det vil føre til tilfeldigheter. Det åpnes adgang til at de som omfattes av forskriftene kan få de høyeste tillegg som blir gitt ved lokale forhandlinger innenfor tariffområdene. Kravet om at loven verken skal diskriminere eller favorisere kan neppe sies å være oppfylt med dette.

Hvis en ser de ulike deler av Regjeringens forslag til forskrifter i sammenheng, er det etter min mening klart at forslaget sikrer likebehandling så langt det lar seg gjøre med den mangfoldighet vi har i våre lønns- og avtale-systemer. Men det er også klart at loven og forskriftene

ikke løser alle de skjevheter vi har hatt og fortsatt har i norsk arbeidsliv. Men det er heller ikke formålet med loven.